

GROTE VROUWEN EN DE GROOTE OORLOG

Hoe vrouwen het verschil maken in tijden van oorlog

BOEKHOUTE TIJDENS DE EERSTE WERELDOORLOG
BUNDEL LEERLINGEN

EEN KLAS IN 1911	2
DE DUITSE INVAL	3
TOT AAN DE KNEEN IN DE MODDER	5
HEEL VEEL NIEUWE REGELS	6
EEN VISSERSVROUW VERTELT	7
HULP IN MOEILIJKE TIJDEN	8
SPIONEREN	9
OPDRACHT	12

EEN KLAS IN 1911

Net als vandaag werden ook vroeger klasfoto's genomen. Als je heel goed kijkt dan kan je zien dat de foto uit 1911 komt. Deze klasfoto is dus al meer dan honderd jaar oud! Je kan ook zien dat men de naam van Boekhoute toen nog anders schreef. In 1911 was alles nog rustig in Boekhoute. Drie jaar later zou dat helemaal anders zijn.

✕ WEET JE OOK WAAROM?

DE DUITSE INVAL

In 1914 ontstond een **conflict** tussen Oostenrijk-Hongarije en Servië. Duitsland steunde Oostenrijk. Rusland en Frankrijk steunden Servië. Duitsland verklaarde de oorlog aan Rusland en aan Frankrijk. Er ontstonden dus twee kampen van landen die elkaar steunden (bondgenoten). Je had de landen binnen de Triple Alliantie en de landen binnen de Triple Entente. Deze twee groepen zouden tegen elkaar strijden.

✗ KLEUR BELGIË ROOD OP BOVENSTAANDE KAART.

Er worden twee kolommen op het bord gemaakt. Een met als titel 'Triple Alliantie' en een met als titel 'Triple Entente'.

✗ WELKE LANDEN HOREN IN WELKE KOLOM?

Duitsland dreigde van twee kanten te worden aangevallen. Nu had de Duitse keizer daar iets op gevonden. Hij zou eerst door België trekken. Zijn leger zou daar niet veel tegenstand krijgen, zo dacht hij. Daarna zou hij eerst Frankrijk verslaan om dan zijn hele leger naar Rusland te sturen. Zo kon hij zijn vijanden één per één verslaan. Dit bleek moeilijker dan verwacht. Het Belgische leger probeerde de Duitse militairen te stoppen. Tevergeefs, slechts een klein stukje van België bleef vrij.

Op deze cartoon zie je hoe het kleine België het grote Duitsland niet zomaar liet passeren.

✗ BEKIJK DE KAART HIERONDER EN DE KAART ONDERAAN DE PAGINA.

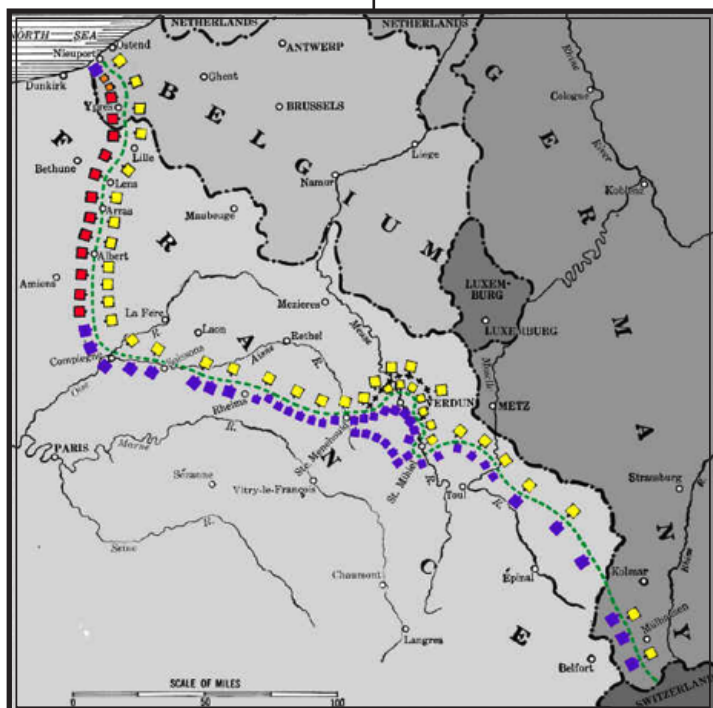
✗ KLEUR HIernaast het vrije stukje België BLAUW OP DE KAART.

✗ KLEUR HET INGENOMEN GEBIED GEEL.
Dit noemen we het **bezette gebied**.

✗ IN WELK VAN DE TWEE GEBIEDEN LAG BOEKHOUTE?

✗ WAT ZOU DE RODE LIJN OP DE KAART KUNNEN ZIJN?

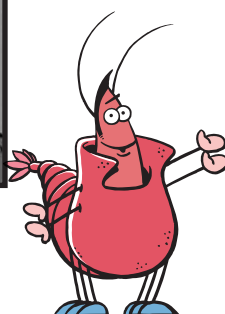
De groene stippellijn toont de **frontlijn**.
De vierkantjes staan voor legers die tegenover elkaar lagen.

Geel: **Duitse leger**

Oranje: **Belgische leger**

Rood: **Britse leger**

Paars: **Franse leger**

TOT AAN DE KNEEEN IN DE MODDER

✗ **BEKIJK DIT FILMPJE VOOR EEN BLIK IN DE LOOPGRAVEN:**

<http://www.youtube.com/watch?v=FvYIIuxh2kY>

Aan de ene zijde vocht het Duitse leger om heel België in te nemen. Aan de andere kant zaten Belgische, Franse en Britse soldaten. Omdat geen van de legers sterk genoeg was om het andere te verslaan, kwamen beide legers vast te zitten. De soldaten groeven zich tegenover elkaar in in loopgraven. Een Belgische soldaat beschreef het leven in die **loopgraven**.

Hieronder vind je kleine stukjes uit zijn dagboek.

'Hier is de loopgraaf. Stemmen weerklinken. Het krioelt van leven, schaduwen die elkaar ontmoeten of tegen elkaar aanbotsen in een in de zware aarde uitgegraven doolhof'.

'Opgerold in ons deken luisteren we naar de geluiden van buiten. De tijd gaat voorbij. Een rat knaagt aan het hout. De verpleger begint te snurken'.

'Het water staat in de gangen, de borstweringen zijn ingestort. Aan de overkant, op de andere oever liggen de Duitse loopgraven vlakbij als molsgangen in een groene weide'.

'De handen zijn verkleumd, de ogen rood. Het is koud. Nochtans schittert de zon aan de hemel. Om ons op te warmen moeten we heen en weer lopen in de weergang, achter het talud dat als beschutting tegen de kogels dient. Deze beperkte wandelruimte doet denken aan de brug van een schip waar passagiers rondwandelen om hun benen te strekken. De modder komt tot over de enkels. Het waait. Wat een ellende'.

Soldaat Max Deauville over zijn ervaringen als soldaat.

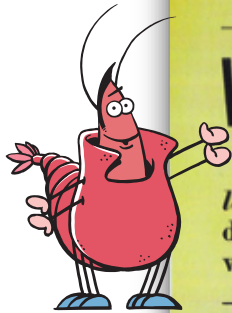

✗ **HOE WAS HET OM IN DIE LOOPGRAVEN TE LEVEN?**
ONDERLIJN DE WOORDEN DIE PASSEN:

**GEVAARLIJK – WARM – NAT – VEILIG – AANGENAAM –
KOUD – ONAANGENAAM – DROOG – VUIL**

HEEL VEEL NIEUWE REGELS

✗ WAT BEDOELT MEN MET 'WIELRIJDEN'?

Aan het front was de situatie erg zwaar en gevaarlijk maar ook de inwoners van Boekhouten hadden het niet makkelijk. Boekhouten lag in bezet gebied, de Duitsers waren baas en iedereen moest luisteren naar hun regels. Er was nog wel een burgemeester maar die moest doen wat de Duitsers hem zeiden. In het gemeenteboek van die tijd vinden we nog informatie terug over die periode.

De inwoners mochten de gemeente niet verlaten zonder speciale pas, de vissers mochten de grens niet meer over en konden de haven niet meer bereiken. Gezinnen werden verplicht om Duitse soldaten in hun huis te laten logeren en moesten hun telefoon afgeven. Paarden en koeien werden door Duitse soldaten meegenomen. Vanaf zeven uur mocht je geen licht meer maken in huis zodat Britse vliegtuigen zeker niets zouden kunnen zien.

✗ WAT ZOU JIJ HET ERGSTE VINDEN?

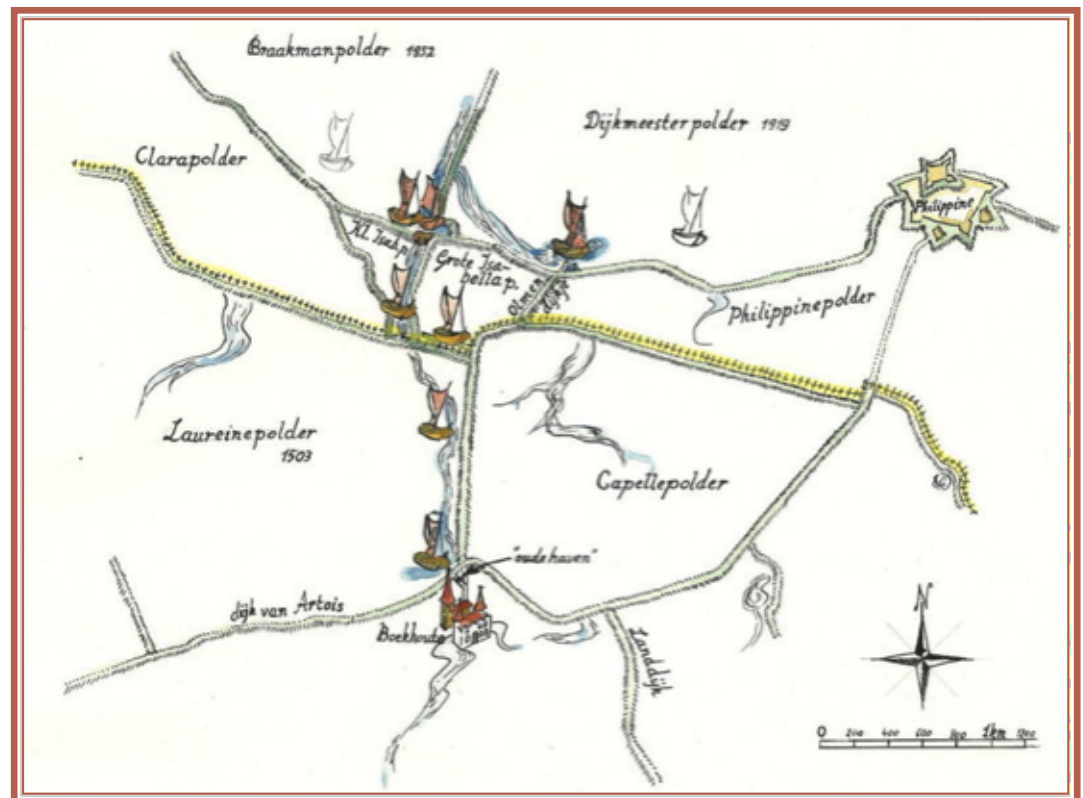

EEN VISSERSVROUW VERTELT

'Er is nergens nog wol te vinden in de gemeente, laat staan een paard. Ze laten de schoolkinderen eikels en brandnetels zoeken! Een week geleden sloegen ze de piano van meneer Robert kapot, enkel voor de koperen versierselen die eraan hingen. Het is te hopen dat ze zich goed kunnen warmen aan het stookhout... Er is veel gebeurd in die drie jaar. Ik zie nog voor mij hoe een Duitse **ulaan** kwam aangereden en een plakbrief uithing. Er stond op dat ons dorpje bezet was... Niet dat er nog veel te bezetten viel hoor, de helft van het dorp was de grens over gevlucht nadat ze gehoord hadden wat er in Dendermonde en Leuven gebeurd was. Nu kunnen we niet meer weg, alles zit potdicht. Mijn man krijgt zelfs geen toelating meer om te gaan vissen. De boot ligt te verkommeren...'

✗ WAAROM Zouden veel mensen uit Boekhout de grens over vluchten, weg uit bezet gebied, naar Nederland?

HULP IN MOEILIJKE TIJDEN

In de oorlog was er niet veel werk en de Duitsers namen heel wat bezittingen van de mensen af. Velen hadden het erg moeilijk om rond te komen. Gelukkig ontstonden hulporganisaties. Voedsel en kleding werden vanuit andere landen richting bezet België gestuurd. Ook in Boekhoute kwamen hulpgoederen aan. Eten en kleren werden verdeeld onder de mensen die het moeilijk hadden.

✗ WELK SOORT HULP KONDE DE MENSEN KRIJGEN BIJ DE ORGANISATIE OP DE FOTO?

Ook de zusters van het klooster hielpen in het begin van de oorlog mensen die het moeilijk hadden.

Als de heer Gouverneur ons het bericht toestuurde dat honderdvijftig vluchtelingen uit Mechelen in aantocht waren om onderkomen in onze gemeente te verkrijgen dan was ons eerste gedacht: Die ongelukkigen moeten bij de Zusters geplaatst worden, nergens kunnen zij beter zijn. Onmiddellijk werd door het gemeentebestuur de noodige vraag gedaan aan de Eerw. Moeder overste en aan het Bestuurcomiteit der school; en ook onmiddellijk, zonder aarzelen werd ons geantwoord: 'Zij mogen komen, wij stellen onze school en onze lokalen ter uwer beschikking om de vluchtelingen te ontvangen en te herbergen'. En zoo is het gebeurd dat Gij, Eerwaarde Moeder en Zusters, die ouders en familie hebt verlaten opeens omringd werden door talrijke kinderen en ongelukkigen door oude mensen en jongelieden aan wien alles ontbrak en die Gij, als wezenlijke moeders en zusters zoudt troosten, zoudt helpen en verzorgen.

De burgemeester van Boekhoute

✗ ZIJN DE VLUCHTELINGEN WELKOM IN HET KLOOSTER?

✗ WAAR KUNNEN ZE SLAPEN?

SPIONEREN

Ondanks de zeer strenge regels waagden sommigen het toch om tegen de Duitse soldaten in te gaan. Sommige Boekhoutenaren werden spion. Spionnen werkten in groep, we spreken over spionagenetwerken. Het was de taak van spionnen om de Duitsers in het oog te houden. Alles wat de Duitse soldaten deden schreven ze op. Het was erg belangrijk dat ze dit heel nauwkeurig deden.

Je bent een spion en observeert onderstaande Duitse troep aan de grens van Boekhoute. Schrijf alle informatie die je ziet op het briefje hieronder. Wees nauwkeurig. Alle informatie kan nog van pas komen!

✗ **HOEVEEL SOLDATEN ZIE JE? HOE ZIEN ZE ERUIT?**

✗ **HOEVEEL WAPENS ZIE JE?**

✗ **OVER WELK VERVOERMIDDEL BESCHIKKEN ZE?**

De informatie moest nu nog bij de **geallieerde** legers raken. In het **neutrale** Nederland zaten de hoofdkwartieren van de Britse, Franse en Belgische legers. Deze legers konden op basis van de informatie nieuwe oorlogsplannen maken om de Duitsers te verslaan. Er was één probleem. De Duitsers bewaakten de grens tussen België en Nederland heel streng. In 1915 werd er langs de grens een elektrische draad gespannen. Dat het niet makkelijk en erg gevaarlijk was om hier te passeren blijkt uit onderstaande krantenartikel.

✗ HOE ZOU JIJ DE INFORMATIE LANGS DE DRAAD PROBEREN KRIJGEN?

LEES HIERONDER HOE EMILIE SCHATTEMAN DIT DEED.

Leonie, haar zus en ik gingen de berichten in het dorp ophalen. We namen dikwijls Leonies neefje Julien mee. Die was maar vier jaar en dus niet verdacht voor de Duitsers. We naaiden de rolletjes papier in zijn schortje. Maar dan moesten we die berichtjes nog de grens over krijgen! Leonies tuin lag op de grens met Nederland. We naaiden de berichten in een stuk stof met een steen erin en gooiden ze zo gewoon de grens over!
Emilie Schatteman

De vriendinnen Emilie en Leonie werkten als spionnen. Hoewel de twee vrouwen al in 1916 gestopt waren met hun spionageactiviteiten, werden ze toch pas op 10 april 1917 gearresteerd vanwege 'bespieding' en opgesloten in de gevangenis van Gent.

✗ WELKE STRAF Zouden DEZE VROUWEN KRIJGEN VOOR HUN ACTIES?

✗ WAT VIND JE HIERVAN?

Op 12 september 1917 werden Emilie en Leonie **gefusilleerd** in Gent. Ze werden begraven in Gent. Na afloop van de oorlog werden de Boekhoutse geëxecuteerden op 19 oktober 1919 herbegraven in Boekhoute.

Op hun graf staat 'voor het vaderland'.

✗ **WAAROM STAAT DIT EROP?**

✗ **WAAROM KREGEN ZE EEN NIEUWE BEGRAFENIS?**

✗ **OP DE POSTER STAAT DAT DE SPIONNEN HELDEN WAREN. WAT VIND JIJ HIERVAN?**

OPDRACHT

✗ Doorheen de bundel staan een aantal woorden vetgedrukt. Zoek samen met je leraar of met behulp van het internet een goede uitleg bij deze woorden.

✗ Maak in groepjes van drie of vier een poster met als thema 'het leven tijdens WOI'. Kies één van volgende thema's: dieren tijdens WOI, het leven in de loopgraven, mensen op de vlucht, Duitse soldaten in België. Je kan ook zelf een voorstel doen.

- Zoek thuis, in de bibliotheek of in de klas materiaal op over deze oorlog.
- Denk samen na over wat je precies wil vertellen bij dit thema.
- Kies foto's die je zeker op je poster wil. Welke verhalen wil je bij welke foto vertellen?
- Maak de poster. Onder iedere foto kan je een aantal kernwoorden schrijven.
- Stel je poster voor. Welke foto's koos je? Wat staat erop? Waar gaan ze over? Wat vertellen ze over de Eerste Wereldoorlog?

✗ Ga met je klas naar het kerkhof van Boekhoute en bekijk de graven van de drie spionnen. Vind je nog andere herinneringen aan de Eerste Wereldoorlog terug op het kerkhof? Stel een lijst op van welke.

✗ Nu ben je klaar voor een bezoek aan de tentoonstelling in het bezoekerscentrum van Boekhoute. Je leert er meer over de Boekhoutse spionnen en leert er ook andere vrouwen kennen die leefden tijdens de Eerste Wereldoorlog.

